

8. maj 2015

j.nr. AJC-022-018c

SFU's beretning maj 2014 - marts 2015

Stigende digital piratkopiering af lærebøger

Ulovlig kopiering og deling af lærebøger er et stigende problem, som SFU har haft stor fokus på i årets løb.

På det digitale område har SFU modtaget et stigende antal indberetninger fra medlemsforlag om krænkelser på internettet. Alle henvendelserne bliver behandlet af Rettighedsalliancen.

Flere og flere sager handler om, at indscannede lærebøger bliver delt blandt studerende i lukkede grupper på Facebook. Her løses sagerne oftest ved en direkte henvendelse til de studerende, der har tilgængeliggjort lærebøgerne, og rektoren på det pågældende studie-sted orienteres om krænkelserne.

Nogle sager består i ulovlige kommercielle udbud af indscannede lærebøger. En særlig omfattende sag for SFU har været sagen om LendStudy, hvis hjemmeside politiet lukkede i oktober 2014 efter en anmeldelse fra Rettighedsalliancen på vegne af medlemsforlagene. Både forlag og boghandlere meldte i perioden om mærkbart nedgang i salget. LendStudy var en hjemmeside rettet mod studerende, der via et abonnement på 50 kr. om måneden kunne få adgang til et stort udvalg af ulovligt indscannede lærebøger. Politiet efterforsker stadig sagen.

I forhold til ulovlig kopiering i kopiforretninger stadfæstede Østre Landsret i oktober 2014 byrettens dom på 6 måneders ubetinget fængsel til ejeren af Mr. Copy. Kopicentret havde adgang til knap 1600 ulovligt indscannede lærebøger.

SFU har øget oplysningsindsatsen om konkrete piratkopieringssager over for medlemsforlagene, så flere bliver opmærksomme på, at deres udgivelser bliver krænket, og kan indberette det til SFU eller selv tage affære.

Forebyggelse af piratkopiering af lærebøger

På baggrund af det stigende antal henvendelser om piratkopiering blandt de studerende på de videregående uddannelsesinstitutioner har SFU og Rettighedsalliancen taget initiativ til et samarbejde om et pilotprojekt med undervisere og bibliotekarer på RUC. Projektets mål er at få uddannelsesinstitutionen til at lægge afstand til den ulovlige kopiering samt informere de studerende om de lovlige alternativer. På sigt er det hensigten at udbrede erfaringerne fra RUC til andre uddannelsesinstitutioner.

SFU og Rettighedsalliancen har udarbejdet en letforståelig skrivelse henvendt til studerende om reglerne for kopiering af læremidler. UBVA er medafsender på skrivelsen, som SFU har videreformidlet via boghandlere og uddannelsesinstitutioner. Skrivelsen kan downloades på Forlæggerforeningens hjemmeside:

<http://www.danskeforlag.dk/download/pdf/350gaou004.pdf>

SFU har opdateret guiden om håndtering af ulovlig kopiering, så forlagene har et overblik over, hvordan de selv kan gribe ind over for de forskellige typer af krænkelse. Guiden kan downloades på Forlæggerforeningens hjemmeside:

<http://www.danskeforlag.dk/download/pdf/863haou004.pdf>

Ulige konkurrence fra offentlig produktion af læremidler

SFU har modtaget flere henvendelser fra medlemsforlag, der oplever, at offentlige uddannelsesinstitutioner selv udvikler og markedsfører digitale læremidler i direkte og ulige konkurrence med forlagene. Et eksempel er VUC Syd, der har etableret forlaget Lighthouse Publish og ansat 16 af skolens undervisere, der på deltid udvikler undervisningsmaterialer til brug på Apples platforme. Skolen har dertil opslået en fuldtidsstilling som markedsføringskonsulent.

SFU har i samarbejde med Dansk Erhverv skabt opmærksomhed om problemet med offentlige institutioners udbredelse på kommercielle markeder over for relevante folketingspolitikere og i Børsen, som i januar 2015 bragte en række artikler om problematikken. Efterfølgende har Erhvervs- og vækstminister Henrik Sass Larsen indgået aftale med Venstre om, at Konkurrencestyrelsen skal gennemføre en analyse af offentlige myndigheders aktiviteter på private markeder. Analysen ventes færdig ultimo 2015, og SFU vil følge op på, at analysen fører til konkrete politiske initiativer, der sikrer en fair konkurrence på markedet for læremidler.

Mere it i folkeskolen

SFU har fortsat haft stor opmærksomhed på de mange initiativer om digitale læremidler på folkeskoleområdet og aktivt bidraget til at udbrede kendskabet til medlemsforlagenes produkter og interesser:

Kommunernes indkøb af digitale læremidler

Regeringen har afsat en pulje på 500 mio. kroner fra 2012 til 2017 til it i folkeskolen. Herfra er 65 mio. kr. udmøntet til kommunernes indkøb af digitale læremidler i 2015. SFU har i lighed med tidligere år afgivet sine anbefalinger til tildelingskriterier til Styrelsen for It og Læring (STIL) og gjort KL og undervisningsordførerne på Christiansborg opmærksom på dem. SFU ønskede så få ændringer i tildelingskriterier som muligt og anbefalede, at allerede godkendte digitale læremidler skulle forblive godkendte i hele tilskudsperioden. Til SFU's tilfredshed blev kriterierne for uddeling i 2015 kun ændret minimalt i forhold til sidste år, og de tilskudsberettigede læremidler fra 2014 fortsatte med at være tilskudsberettigede i 2015, hvis blot de blev opmærket til de forenklede Fælles Mål.

Ny pulje til udvikling af nye digitale læremidler

Regeringen lancerede i efteråret 2014 en ny pulje på 40 mio. kr. til udvikling af digitale læremidler, der kombinerer de digitale muligheder med et stærkt læringsmæssigt perspektiv på nye og innovative måder. Der er udmøntet 15 mio. kr. til uddeling i foråret 2015. SFU har været i dialog med STIL om kriterierne for uddeling af puljen og taget initiativ til, at STIL har afholdt et informationsmøde om puljen.

Overordnet set ville SFU foretrække, at midlerne blev uddelt til indkøb i stedet for produktionsstøtte. Den bedste måde at udvikle markedet for digitale læremidler er ved at øge efterspørgslen på læremidlerne. Når efterspørgslen øges, vil innovationen og udviklingen af de digitale læremidler følge med, og forlagene undgår at foretage investeringer i udvikling af læremidler, som der ikke nødvendigvis er en reel efterspørgsel på.

Deling af digitale læremidler

Som led i den fællesoffentlige strategi for digital velfærd har regeringen, KL og Danske Regioner indgået en aftale om bedre deling af digitale læremidler. Projektet blev igangsat i efteråret 2014 og har som målsætning, at skoler, lærere og elever skal have mulighed for at indkøbe, anvende og dele digitale læremidler mv. på en nem og smidig måde. SFU har været i dialog med Undervisningsministeriet og Kulturministeriet om projektet og har deltaget i referencegruppemøder og i en workshop. SFU har gjort opmærksom på de muligheder for deling af digitale læremidler, som allerede findes, og de didaktiske og ophavsretlige hensyn, der bør tages i forbindelse med yderligere udbredelse af deling af digitale læremidler.

CFU har igangsat et pilotprojekt, som skal afdække fordele og ulemper ved mikrodistribution af digitale læremidler. SFU deltager aktivt i projektet ved at stille produkter til rådighed og give faglig sparring.

Brugerportalen

Regeringen og KL har igangsat et nyt fælles brugerportalinitiativ for folkeskolen. Det inkluderer en fælles digital udviklingsplan for folkeskolen, herunder ny fælles infrastruktur, fastlæggelse af fællesoffentlige standarder og et kommunalt ansvar for anskaffelse af lokale løsninger, som understøtter kommunikation, planlægning af læring og trivsel. SFU har været i dialog med STIL om initiativet, og enkelte medlemsforlag deltager i tekniske arbejdsgrupper med henblik på at sikre en realistisk implementering af projektet.

Lærebøger på universiteterne

SFU har sat fokus på betydningen og anvendelsen af lærebøger produceret i en dansk kontekst og har i samarbejde med Dansk Universitetspædagogisk Netværk (DUN) gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt studielederne på landets otte universiteter.

Overordnet set indikerer undersøgelsen følgende:

- Danske lærebøger bruges i de fleste fag på universitetsuddannelserne.
- Danske lærebøger har høj faglig kvalitet, er gode til at formidle om danske forhold, og de studerende vil gerne bruge dem.
- Når der ikke bruges danske lærebøger i et fag, skyldes det oftest, at udenlandske bøger, artikler og kompendier er mere relevante.
- Færre undervisere skriver lærebøger i dag end tidligere. Det skyldes manglende anerkendelse generelt og i den bibliometriske forskningsindikator (BFI), og at underviserne har mindre tid til at skrive.
- Det er vigtigt for en uddannelse, at underviserne skriver lærebøger, fordi de har ekspertisen, og lærebøger skrevet til konteksten giver bedre kvalitet.

Digitalisering i gymnasiet

SFU har nedsat en arbejdsgruppe og vedtaget en strategi om de gymnasiale uddannelser. Arbejdsgruppen har afholdt møde med Danske Gymnasier om digitalisering i gymnasierne, og begge parter er enige om at fortsætte dialogen. Der er også afholdt møde med STIL om digitalisering i gymnasierne og forbedringer af Uni-login, og det er aftalt at følge op og mødes løbende.

Informationsaftale med CFU

Informationsaftalen regulerer forlagernes levering af informationseksemplarer til Centrene for Undervisningsmidler (CFU) og skal sikre, at centrenes informationssamlinger af undervisningsmidler er komplette og tidssvarende. Aftalen er blevet genforhandlet i 2014 og indebærer, at forlagene nu stiller deres digitale, online og webbaserede læremidler til rådighed for Centre for Undervisningsmidler i professionshøjskolerne samt professionshøjskoler-

nes lærer- og pædagoguddannelser. SFU oppebærer et årligt vederlag fra CFU på 200.000 kr., som vil blive brugt til at nedbringe Copydan-trækket.

Copydan Tekst og Node

I 2014 er de nye digitale aftaler blevet udrullet på uddannelsesinstitutionerne, bortset fra universiteterne, som har fået tilbudt digitale aftaler, men som ikke har underskrevet aftaler. Forlæggerforeningen har nu også givet Copydan mandat til, at der på erhvervsområdet er blevet lavet en rammeaftale, som muliggør digital kopiering. Alt for mange virksomheder har ikke sikret sig en aftale, som lovliggør kopiering, og Copydan har derfor sat fokus på at få indgået flere aftaler på erhvervsområdet.

I 2014 henvendte professionshøjskolerne sig til Copydan med et ønske om at etablere et fælles arkiv/repository, der giver de enkelte professionshøjskoler mulighed for i henhold til Copydanaftalen at dele materiale med hinanden. Det er udelukkende undervisere og bibliotekarer på de tilsluttede skoler, der har direkte adgang til repositoryet. Forlæggerforeningen har sagt ja til en 2-årig forsøgsaftale under forudsætning af, at der etableres et fælles tilsyn, som sikrer kvaliteten og overholdelse af begrænsningsreglerne. Der indbygges endvidere en funktionalitet i databasen, som sikrer, at begrænsningsreglerne ikke kan overskrides.

Diverse

SFU har repræsentanter i STILs branchesamarbejdsudvalg, styregruppen for materialeplatformen, EMU-dialogforum, bestyrelserne for Copydan Tekst og Node, Arkiv, AVU-kopier, Båndkopi, Verdens TV og Fællesforeningen, STILs samarbejdsforum for udvikling af digitale læremidler, bestyrelsen i FUI, Undervisningsministeriets følgegruppe for demonstrationsskoleforsøg og projektgruppen vedr. skolebogsmessen. Repræsentanterne har gjort en stor indsats ved at deltage i møder og arrangementer og aktivt bidraget til, at SFU's interesser er blevet varetaget.